

EVALUATIE GRASSROOTS REGELING

Door Richard Nazier & Sandra Trienekens

Juli 2022

In opdracht van VSBfonds

Samenvatting evaluatieonderzoek voor betrokkenen

Met voorwoord door VSBfonds

Dr. Sandra Trienekens / Urban Paradoxes V.O.F.
Onderzoek naar burgerschap, diversiteit en de kunsten

Contact | T. 06 18 13 58 08
urbanparadoxes@xs4all.nl

Gegevens | KvK: 57139504
BTW: NL852453887B01

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD VSBFONDS: BESLUITEN NAAR AANLEIDING VAN DE EVALUATIE	3
SAMENVATTING EVALUATIE GRASSROOTS REGELING.....	4
I. CONCLUSIES.....	4
II. ERVARINGEN MET DE REGELING.....	7
III. AANBEVELINGEN	8

VOORWOORD VSBFONDS: Besluiten naar aanleiding van de evaluatie

De missie van VSBfonds is bij te dragen aan de kwaliteit van de Nederlandse samenleving. Dit doen we door het bevorderen van 'sociale mobiliteit' en 'sociale cohesie'. Dit zijn grote begrippen. Het betekent dat we initiatieven ondersteunen die onder meer bijdragen aan ontmoetingen tussen mensen, aan inspiratie, aan ontwikkeling. Het gaat voor VSBfonds niet om wat iets is, maar om wat het doet; en dus om welke maatschappelijke impact een initiatief heeft. En die maatschappelijke impact is groter als wij herkenbaar en toegankelijk zijn voor álle aanvragers met een passende aanvraag.

Dat vraagt van ons dat wij breder kijken. De Grassroots regeling (2019 en 2021) was voor VSBfonds een belangrijke manier om te onderzoeken hoe we de drempels bij het doen van een aanvraag kunnen verlagen. Dat die drempels er zijn, en hoe ze eruitzien, weten we. En dat we ze willen veranderen ook. We nemen ons motto - 'iedereen doet mee' - serieus. En we realiseren ons dat daarvoor, in een veranderende wereld, kaders nodig zijn die meebewegen.

De regeling was een experiment, maar niet vrijblijvend. Het uitgebreide evaluatieonderzoek, waarvan hierna een samenvatting volgt, heeft zinvolle overwegingen, aanbevelingen en handreikingen opgeleverd, die we opvolgen. Dit doen we stapsgewijs, en met een duidelijke richting: regulier maken wat een uitzondering was. We starten hiermee in Noord-Holland, Groningen, Friesland en Drenthe. We richten aanvraagmogelijkheden in voor niet-rechtspersonen; verkorten de aanvraagprocedure; passen onze administratie aan waar nodig; werken aan gerichte communicatie voor mensen die voor de eerste keer een aanvraag doen; ontwikkelen nieuwe samenwerkingsvormen en hanteren lossere beoordelingskaders en categorieën. Het toepassen van de aanbevelingen is voor onze organisatie een *ongoing* proces. We zijn met elkaar aan het leren. Dit vraagt tijd en aandacht.

We zijn blij met de opbrengst van de Grassroots regeling en met de waardevolle initiatieven van voor ons nieuwe aanvragers die zijn gerealiseerd. Het toepassen van de evaluatiebevindingen sluit goed aan op onze ambitie om een representatief en lerend 'impactfonds' te zijn voor 'iedereen', *to practice what we preach*, en om dat samen, met aanvragers en andere partners, te doen.

Tot slot bedanken we op deze plek alle mensen die betrokken waren bij de Grassroots regeling, iedereen die bijdroeg aan het onderzoek en de onderzoekers Sandra Trienekens en Richard Nazier. Zij bundelden alle kennis en hielpen ons door de ogen van voor VSBfonds nieuwe aanvragers naar onszelf te kijken.

Romy Jochems

VSBfonds
juli 2022

SAMENVATTING EVALUATIE GRASSROOTS REGELING

Het evaluatieonderzoek naar beide rondes van de Grassroots Regeling van VSBfonds vond plaats in de periode van september tot december 2021. Sandra Trienekens, Urban Paradoxes, voerde evaluatiegesprekken met VSBfonds adviseurs, VSBfonds donatieadministratie, VSBfonds directeur en management team, matchmakers, externe adviseurs, aanvragers en niet-aanvragers (360°-blik). Richard Nazier maakte een meta-analyse van de aanvragen en de beschikbare projectevaluaties.

I. CONCLUSIES

Toegankelijkheid en laagdrempeligheid is vergroot

“Je wilt weten dat de regeling iets mogelijk heeft gemaakt wat anders niet was gebeurd.” (VSBfonds)

Er zijn nieuwe doelgroepen bereikt

De aanleiding voor de Grassroots Regeling was de constatering van VSBfonds dat het spontaan weinig tot geen aanvragen van bottom-up-initiatiefnemers krijgt en de meer principiële stellingname dat VSBfonds dat wél wil. Dat is met de regeling gerealiseerd: tussen 1 oktober 2019 en 31 maart 2021 zijn in de twee rondes van de regeling in totaal 35 initiatieven gehonoreerd (40 beoogd) voor een totaal toegekend bedrag van € 206.567. Binnen de ‘testomgeving’ van de regeling zijn deze initiatieven voorgedragen via de matchmakers en het HipHopHuis. Van de aanvragers werkte 26% alleen met steun van de Grassroots Regeling en 74% met steun van meerdere fondsen.

De achtergronden van aanvragers zijn divers: kunstenaars, sociaalwerkers en eenmanszaken, maar ook danscollectieven en productiehuisen hebben een aanvraag gedaan. Van de aanvragers was 77 procent juridisch geen rechtspersoon en deed 40 procent voor het eerst zelf als hoofdaanvrager een aanvraag bij een fonds. Het betreft een groep die voornamelijk autonoom en transdisciplinair te werk gaat. Van de aanvragers beweegt 45 procent zich in de hiphop-gerelateerde cultuurscene (het project heeft duidelijke hiphopkenmerken zoals rap/poëzie, breakdance en/of graffiti) en de rest is actief in de iets breder gedefinieerde ‘grootstedelijke cultuur’. Dit is een cultuur die leeft binnen de context van superdiversiteit en niet uitgaat van een dominante cultuur of lifestyle. De gehonoreerde activiteiten bestonden voor 37% uit workshops, 37% uit platforms voor talentontwikkeling, 11% uit magazines/podcasts, 9% exposities en audiovisuele kunst en 6% uit theater- en dansvoorstellingen.

Niet alleen was deze cultuur ondervertegenwoordigd, ook konden niet-rechtspersonen tot voor kort niet als aanvrager bij VSBfonds terecht, en dat geldt voor de meeste (cultuur)fondsen. De matchmakers geven aan veel ‘emanciperend’ werk te hebben verricht: ze moesten initiatiefnemers bewust maken van de mogelijkheden bij VSBfonds. Tezamen maakt dit de conclusie aannemelijk dat **de groep eerste aanvragers en niet-rechtspersonen zonder de regeling en zonder de matchmakers nooit een aanvraag bij VSBfonds zou hebben gedaan.**

Een vervolgvraag is dan: hadden de aanvragers zonder steun van VSBfonds hun projecten niet uitgevoerd? De kans is reëel dat ook zonder steun van de regeling, initiatieven zouden zijn uitgevoerd. Al dan niet uit nood geboren is de hiphop-gerelateerde en grootstedelijke cultuursector ondernemend en voor een groot deel zelfvoorzienend. Met minder middelen is het aannemelijk dat de schaal van de projecten kleiner en de impact beperkter was gebleven. De geïnterviewde aanvragers geven onder andere aan dat ze door de donatie hun initiatieven kwalitatief beter konden ontwikkelen en de betrokken uitvoerders en artiesten konden betalen (*fair practice*).

Er is een ‘markt’ voor de regeling

In sommige regio’s vonden de matchmakers (inclusief het HipHopHuis) meer potentiële kandidaten dan in andere regio’s. In de regio’s waar veel initiatieven zijn, hebben de matchmakers keuzes gemaakt in wie ze

zouden voordragen. De matchmakers en externe adviseurs geven aan dat de vraag groter is dan het aantal door de Grassroots Regeling gehonoreerde trajecten. De regeling is (nog) niet zichtbaar genoeg voor de grassroots-initiatieven.

De vraag is nog groter als de ‘grassroots-doelgroep’ breder geïnterpreteerd wordt als ‘eerste aanvragers’ en/of als ‘grootstedelijke cultuur’ zoals de matchmakers deels hebben gedaan. Ook uit andere onderzoeken blijkt dat er veel makers, producenten, programmeurs en curatoren zijn die zich buiten de gevestigde cultuursector bevinden, die eveneens aangeven tegen het doen van een aanvraag op te zien (“Het is een vak apart”; “Ik ben een betere prater, dan een schrijver.”). Ook zij zijn vaak geen rechtspersoon en kunnen/komen daardoor meestal niet bij fondsen terecht. Ook voor deze groep betekent bredere toegankelijkheid van VSBfonds een grotere kans om een (eerste) project op kwaliteitsniveau te realiseren en hun maatschappelijke doelen te behalen met de subsidie.

VSBfonds is toegankelijker, de procedure laagdrempeliger geworden

De gesprekspartners zijn het eens dat VSBfonds met de regeling toegankelijker en laagdrempeliger is geworden. De inschatting van de mate waarin dit het geval is, varieert met het perspectief. Verschillende gehonoreerde stichtingen en individuele makers hebben het aanvragen niet als moeilijk ervaren, maar sommige eerste aanvragers hebben geworsteld met de formulieren (vragenlijst invullen, begroting maken). Hoe minder de ervaring met fondsen, hoe meer er behoefte is aan steun en feedback gedurende het aanvraagproces. Ook zijn er suggesties gedaan hoe het aanvragen nog laagdrempeliger kan worden. Daarentegen zijn sommige fondsmedewerkers van mening dat de reguliere aanvraagprocedure al overzichtelijk is en flexibiliteit biedt, bijvoorbeeld voor wat betreft de omvang van de projectplannen. Ze wijzen erop dat aanvragers altijd al naar VSBfonds konden bellen met een hulpvraag.

Vertrouwen is niet geschaad

“Je wilt weten of het vertrouwen (niet) is geschaad.” (VSBfonds)

Gezien het informele karakter van de initiatieven die de Grassroots Regeling wil bereiken, voldeed de reguliere vertrouwenscheck van VSBfonds op basis van formele documenten niet. ‘Is het niet riskant om geld naar individuen over te maken?’, vroegen sommige VSBfonds-medewerkers zich af. Het VSBfonds heeft een alternatieve set indicatoren gebruikt om ‘vertrouwen’ te kunnen scoren op basis van doorlopende evaluatie door de direct betrokken adviseurs. Deze ‘vertrouwensindicator’ zegt iets over het netwerk, de ervaring, de kennis en de maatschappelijke drijfveren van een aanvrager. In navolging van andere fondsen calculeerde VSBfonds in dat in tien procent van de toekenningen in deze tijdelijke regeling de donatie niet conform de doelstellingen van het oorspronkelijke plan van het initiatief wordt besteed.

Uit het onderzoek blijkt dat **het vertrouwen niet is geschaad**. Niet alle projecten zijn al afgerond, maar op dit moment is er geen aanleiding om ervan uit te gaan dat de tien procent wordt behaald, laat staan overschreden:

- Er zijn geen ongewenste situaties rondom de donatie aan niet-rechtspersonen ontstaan (noch rondom die aan de overige gehonoreerde aanvragen).
- VSBfonds heeft geen ‘reputatieschade’ geleden. Sterker nog: andere fondsen kijken geïnteresseerd mee met de ervaringen die VSBfonds met de regeling opdoet.
- Voor zover de projecten zijn afgerond en de verantwoordingen zijn ingediend, is hierin niets onrechtmatig vastgesteld. Tien projecten zijn als gevolg van de Coronapandemie later van start gegaan. De verantwoording hiervan komt in het eerste kwartaal van 2022. Maar vooralsnog is er geen sprake van ‘financiële schade’.
- Circa de helft van de initiatiefnemers heeft zich door de gevolgen van de coronamaatregelen niet aan de initiële planning kunnen houden. Zij hebben de middelen op een andere manier besteed: aan andere activiteiten met hetzelfde doel. Meestal in goed overleg met VSBfonds, zoals in het geval van reguliere procedures.
- In de meta-analyse is met vier gehonoreerde partijen geen contact gekregen. Dit wil echter niet zeggen dat dit vanwege financiële misstanden is (een van deze initiatieven is bovendien nog niet uitbetaald). De ervaring van de adviseurs is dat ongemak, zoals de vrees voor veel vragen, eerder de reden voor het

uitblijvende contact is. De druk die de pandemie op de persoonlijke en werksituatie van mensen legt, moet hierin eveneens verdisconteerd worden.

- Het 'gemis' aan formele documenten is met het gesprek tussen VSBfonds en aanvrager en het toepassen van de binnen de regeling ontwikkelde vertrouwensindicator goed ondervangen. Deze indicator blijkt in de praktijk goed te werken en is gedurende de pilot aangescherpt.
- Het controleren van drie identiteitsbewijzen (in plaats van de gebruikelijke Kamer van Koophandel en andere documenten) vormde geen probleem tijdens het gesprek, maar deze 'beheersmaatregel' leidt ook tot vragen: dekt dit dan wel het vermeende risico af? Daarnaast werkt het voor sommige individuele makers beperkend: zij hebben geen twee medeaanvragers voorhanden, of zij willen liever niet gezamenlijk aanvragen omdat dit op de begroting drukt. Zij geven de voorkeur aan het opgeven van referenten bij wie VSBfonds navraag over het initiatief en de initiatiefnemer kan doen.

Er is impact gecreëerd

“Je wilt weten dat de gehonoreerde initiatieven bijdragen aan de impact die het fonds wil maken.” (VSBfonds)

Onze opdracht was niet een volledige impactmeting te verrichten, maar om ons een beeld te vormen van de globale impact. In deze context stellen we vast dat de beoogde sociale impact van de gehonoreerde projecten aansluit bij de impactdoelen van VSBfonds. De meta-analyse laat zien dat de deelnemers weliswaar andere woorden gebruiken dan VSBfonds. Ze formuleren hun beoogde doelen bijvoorbeeld als het creëren van een platform voor talentontwikkeling, het door de deelnemers laten kennismaken met de cultuursector, het aanmoedigen van creativiteit, het zichtbaar maken van een jonge, nieuwe lichting makers/creatieve initiatiefnemers of het uitbreiden van netwerken. Verschillende aanvragers en matchmakers wezen op de spanning die bestaat tussen wat de aanvragers echt willen doen en wat ze (denken te moeten) opschrijven om aan de doelen van VSBfonds te voldoen. Toch zijn hun drijfveren en beoogde impact prima te vertalen naar de impactdoelen van VSBfonds (toegankelijkheid, verrijking, verbinding en maatschappelijke betrokkenheid) en is de impact zichtbaar op het niveau van de deelnemers, van de makers/initiatiefnemers en van de (grassroots)cultuursector:

Impact van de regeling op deelnemers aan de activiteiten en het publiek

Met het doel bij te dragen aan sociale cohesie, sociale mobiliteit en kansgelijkheid, wil VSBfonds culturele initiatieven en instellingen ondersteunen die aantoonbaar bijdragen aan verbinding in de samenleving en die aantoonbaar bijdragen aan de 'verrijking' van mensen.

Verbinding en cohesie zijn het gevolg (of kunnen het gevolg zijn) van de motivatie en drijfveren van de aanvragers en de daarmee beoogde sociale effecten als identiteitsvorming (trots), community-building (betrokkenheid van en met de community) en het nieuwe betekenis geven aan de ruimte (verbeterde faciliteiten, gebiedsontwikkeling). Zo waren er aanvragers die sociale kaarten of netwerken zichtbaar wilden maken, een bewustwording wilden creëren over onderbelichte thema's en connectie wilden maken tussen makers die uit verschillende werelden komen.

Sociale mobiliteit is herkenbaar in het streven van de aanvragers naar het delen van ervaringen en bieden van mogelijkheden voor artistieke talentontwikkeling. Verschillende initiatieven richtten zich op (startende) makers, en begeleidden hun ontwikkeling en boden een (groter) podium en meer zichtbaarheid in het professionele veld.

Impact van de regeling op aanvragers/makers en hun organisaties

In aanvulling op de bovengenoemde twee impactdoelen wil VSBfonds instellingen versterken in de bewustwording van hun maatschappelijke waarde. In tegenstelling tot veel andere instellingen in de cultuursector, kenmerkt de doelgroep van de tijdelijke regeling zich per definitie door maatschappelijke betrokkenheid. Maatschappelijke drijfveren, waaronder het hiphop-principe 'each one, teach one', zijn diep verankerd. Ook het aansnijden van uiteenlopende maatschappelijke thema's in hun werk, is een kenmerk van de initiatieven van deze aanvragers. Niet alle initiatiefnemers benoemen echter altijd expliciet de maatschappelijke waarde van hun initiatieven. Aanvragen bij de regeling heeft hen hierover laten nadenken. Tegelijkertijd hebben de matchmakers veel werk verricht om potentiële aanvragers te laten zien hoe hun eigen drijfveren en doelen

passen bij die van VSBfonds. Zij zijn zich met andere woorden 'op een andere manier bewust geworden' van de maatschappelijke waarde van hun initiatieven.

Impact van de regeling op de cultuursector

Tot slot noemt VSBfonds als impactdoel het streven naar een cultureel veld waarin iedereen in gelijke mate gerepresenteerd wordt en waartoe iedereen in gelijke mate toegang heeft. Dit impactdoel vormde de aanleiding om de Grassroots Regeling in het leven te roepen. Ook al zijn het 'slechts' 35 gehonoreerde initiatiefnemers, VSBfonds is daarmee (wat) representatiever geworden voor de Nederlandse samenleving en de regeling heeft de toegang tot financiële steun voor deze groep (enigszins) vergroot. Kansengelijkheid en toegang tot de cultuursector betekent daarnaast het versterken van initiatiefnemers en hun organisaties zodat ze de kansen kunnen grijpen. Het is vooral op dit punt dat we een duidelijke impact van de Grassroots Regeling zien.

Verskillende aanvragers gaven in de gesprekken aan zich gesterkt/versterkt te voelen. Ze zijn door de matchmakers over de drempel geholpen en zijn trots op zichzelf dat het aanvragen en uitvoeren is gelukt. Ze voelen zich nu minder afhankelijk van (grotere) instellingen die voorheen hun aanvragen deden. Ook weten ze nu (beter) de weg en denken bij een volgende aanvraag beter beslagen ten ijs te komen. Tevens zeggen verschillende aanvragers dat hun beeld over VSBfonds na de eerste ervaring(en) is veranderd en beschrijven de medewerkers als aardige en behulpzame mensen. De verwachtingen van een aantal aanvragers over het schrijven van de aanvraag zijn niet uitgekomen (bijvoorbeeld dat VSBfonds 'de lat heel hoog heeft liggen' en 'de aanvraag speciaal taalgebruik vraagt'). Sommige aanvragers zijn helemaal enthousiast geworden: ze zeggen 'fondsenland te hebben ontdekt' en zien 'ineens heel veel mogelijkheden'. De regeling symboliseert voor hen 'een deur die is opengegaan' en misschien ook 'een luisterend oor'. Want dat is hoe de aanvragers de regeling hebben ervaren, als een push om door te zetten met het werk dat ze doen. Daarnaast hebben ze, zoals hierboven opgemerkt, hun initiatieven met de steun uit de regeling beter kunnen uitvoeren. Het is aannemelijk dat dit een positieve uitwerking heeft op hun trackrecord (eveneens belangrijk bij een volgende aanvraag) en op hun (lokale) zichtbaarheid en reputatie.

II. ERVARINGEN MET DE REGELING

VSBfonds

Voor VSBfonds betekende de Grassroots Regeling een hele stap en intern een hele verandering, met name in de aanvraagprocedure: deze tijdelijke regeling is open voor niet-rechtspersonen; er wordt gewerkt met een aangepast aanvraagformulier; aanvragen komen per e-mail bij de administratie binnen, niet via het digitaal systeem; het behandelen van de aanvraag gebeurt in gespreksvorm, externe experts die bekend zijn met de 'scene' nemen deel aan het gesprek (in de eerste ronde); er is een verkorting van de doorlooptijd naar maximaal één maand (later zes weken); de gebruikelijke beoordelingscriteria (inhoudelijke toets) zijn verkort gehanteerd en aangevuld met een vertrouwenstoets; er is sprake van een andere gefaseerde betaling (na tussenevaluatie); er zijn nieuwe communicatieformats voor toekenningen, overeenkomsten en e-mails; en het streven is nadrukkelijk om een groot deel van de projecten te bezoeken. De verantwoording vindt plaats zoals in de reguliere procedure voor kleine aanvraagbedragen. Voor de tijdelijke regeling zijn er geen aanpassingen gedaan aan het digitale aanvraagstelsel, maar is er een alternatieve route gevormd.

De veranderingen in de aanvraagprocedure en de alternatieve route hebben een sterk beroep gedaan op de flexibiliteit en de bereidwilligheid van de medewerkers van de donatieadministratie. Sommige medewerkers vragen zich af of de aanvraagprocedure zo 'niet omslachtiger en minder toegankelijk' is dan de reguliere procedure voor de aanvrager en waarom het zo anders moet voor deze groep? Door de afwijkende aanvraagprocedure vroeg de Grassroots Regeling bovendien meer interne communicatie en afstemming dan gebruikelijk rondom reguliere aanvragen. Hoewel iedereen bij VSBfonds bereid was mee te werken aan de pilot, is duidelijk geworden hoe belangrijk het is om mensen mee te nemen in de afwegingen, en mensen in de gelegenheid te stellen mee te denken. Het willen bieden van een laagdrempelige regeling had ook gevolgen voor de houding van de medewerkers van VSBfonds en hun communicatie met de aanvragers. Er vond meer (telefonische) communicatie plaats dan met reguliere aanvragers en de communicatie was daarbij informeler. Gezocht werd naar een open en gastvrije houding waaruit ook bescheidenheid sprak met betrekking tot de aanwezige kennis binnen VSBfonds van de grassroots-scene.

De tijdelijke regeling is deel van een bredere beleidsverandering binnen VSBfonds. Het gaat om de verandering naar een impactfonds (van cijfers naar impact) en om de Theory of Change van juli 2019 waarin als outcome is geformuleerd dat iedereen die wil, kan meedoen, en dat er meer kansengelijkheid door alle lagen van de maatschappij heen ontstaat. De vraag is hoe deze beleidsveranderingen zich verhouden tot de ontwikkelingen naar laagdrempeligheid? Omgekeerd heeft de regeling – of liever: de culturele praktijken van de doelgroep – (mogelijk) ook effect op de beleidsontwikkeling. Bijvoorbeeld door de manier waarop de maatschappelijke motivatie deel is van het werk en doordat de door VSBfonds gehanteerde categorieën (deelnemer-maker, amateur-professioneel, educatie-participatie, etc.) voor de doelgroep van de regeling, evenals voor veel andere eigentijdse makers, niet relevant zijn.

De matchmakers, de externe adviseurs, aanvragers en niet-aanvragers

Door veel gesprekspartners is **als positief betiteld** dat VSBfonds het experiment is aangaan met de regeling voor andere dan de reguliere aanvragers en transparant is over de eigen ‘zoektocht’ naar bredere toegankelijkheid en laagdrempeligheid. Veel gesprekspartners zijn positief over het gesprek met, en het contact tussen VSBfonds en aanvragers, het werken met matchmakers, de bezoeken van fondsmedewerkers aan de projecten (‘goed voor het vertrouwen’) en het werken met de vertrouwensindicator. Door enkele gesprekspartners is daarnaast als positief genoemd: de verkorte looptijd/aanvraagtijd, het werken met een vragenformulier (‘maakt de aanvraag sterker’), de ondersteuning door VSBfonds (behelpzaamheid van de adviseurs), de oriëntatie op de persoon en het idee bij de aanvraag (minder leunen op formele documenten dan bij reguliere aanvragen), het betrekken van externen bij de beoordelingen, het informeel taalgebruik en de tussentijdse evaluatie.

Wat de gesprekspartners **als minder positief of negatief hebben ervaren**, kan begrepen worden als kanttekening bij de positieve aspecten van de regeling. Deze ervaringen wijzen op wat in de uitvoeringspraktijk (nog) niet lekker loopt en verbetering vraagt. Het wordt bijvoorbeeld positief gewaardeerd dat VSBfonds het experiment met de regeling is aangegaan, maar men constateert dat de interne kennis bij het fonds over de grassroots-scene, haar werkwijze en (kunst)vormen en de ontwikkelingen daarin, beperkt is. Ook was het niet voor iedereen helder wat er wel en niet tot de ‘grassroots-scene’ gerekend kan worden. Ze zien dat de aanvraagprocedure laagdrempelig begint, maar dat deze uiteindelijk toch bureaucratisch wordt. Men is positief over het versterkende effect van het werken met een vragenlijst, maar deze bevatte alsnog veel vragen en was niet met de aanvrager als uitgangspunt bedacht. Verschillende aanvragers zeggen ermee te hebben geworsteld.

De gesprekspartners zijn positief over het werken met matchmakers, maar stellen vast dat het bereik stopt bij de grenzen van de netwerken van de matchmakers (niet alle makers worden zo bereikt). Door de beperkte omvang van het budget van de regeling konden de matchmakers bovendien relatief weinig aanvragers voorgedragen en zijn er relatief weinig initiatieven gehonoreerd, terwijl er meer vraag wordt gesignaleerd. De matchmakers zien variatie in het aantal potentiële aanvragers per regio en geven aan dat ook na veel support van hun kant het niet altijd tot een aanvraag komt. Ze zien dat voor veel aanvragers zes weken doorlooptijd alsnog (te) lang is. Ze constateren dat potentiële makers de maatschappelijke kant van hun werk (impact) niet benoemen in de termen die VSBfonds hanteert. Soms benoemen de aanvragers het maatschappelijke van hun kant helemaal niet (ook al zijn ze maatschappelijk betrokken).

III. AANBEVELINGEN

In principe zijn alle gesprekspartners het erover eens dat de regeling behouden zou dienen te worden, of in elk geval dat de **toegankelijkheid permanent verbreed/vergroot moet worden**. Ook de wat sceptischere stemmen binnen VSBfonds kunnen zich vinden in het vergroten van de laagdrempeligheid als de directie deze beleidskeuze maakt (en de redenen waarom helder maakt) en zij invloed kunnen uitoefenen op de inrichting van de regeling.

De vraag naar het ‘waarom’ van blijvende toegankelijk was in de gesprekken vaak snel beantwoord. Als VSBfonds er voor ‘iedereen’ wil zijn en constateert dat de gehonoreerde projecten (en de mensen die daardoor bereikt worden) geen afspiegeling van de samenleving vormen, zal het roer om moeten. De grassroots-cultuursector en andere culturele initiatieven die de weg naar de fondsen niet makkelijk vinden of er met hun aanvragen niet tussenkomen, zijn – noodgedwongen – ondernemend en zelfvoorzienend van aard, maar ook hier zijn middelen

nodig om bestaand aanbod door te laten groeien, om tijd te maken voor ontwikkeling en vernieuwing, en om de organisaties te versterken.

Er werden wel verschillende, belangrijke **inhoudelijke condities gesteld voor het behoud** van laagdrempeligheid. Vertaald naar aanbevelingen aan VSBfonds:

- Maak een duidelijke (beleids)keuze voor het verder uitwerken en verankeren van de ingezette verandering. Laat zien: 'VSBfonds is er *echt* voor iedereen!';
- Zorg dat het ingezette proces tot een wezenlijke (holistische) verandering zal leiden in het fonds;
- Accepteer dat 'risico' nooit helemaal af te dekken is;
- Scherp aan en communiceer wat laagdrempelig voor VSBfonds precies betekent en voor wie het fonds toegankelijk wil zijn (vermijd daarbij labels). Een handreiking vanuit het onderzoek betekent:
 - openstaan voor eerste aanvragers en vooral ook voor niet-rechtspersonen;
 - actief afstappen op, en de relatie leggen met potentiële aanvragers;
 - persoonlijke en informele omgang hanteren tussen fonds en aanvrager;
 - vroeg in de aanvraagprocedure in gesprek gaan met de aanvrager;
 - werken op basis van vertrouwen (en de vertrouwensindicator);
 - de doelgroep een digitaal profiel laten aanmaken en een digitale aanvraag laten indienen, maar met een eenvoudige, heldere procedure, die niet te zwaar op taal/tekst leunt en met heldere instructies voor de procedure en de benodigde documenten;
 - een hospitality-programma aanbieden voor eerste aanvragers, inclusief ondersteuning en begeleiding (indien gewenst);
- Ontwikkel een 'eerste-aanvragers-loket' op de website van VSBfonds (of een loket dat gezamenlijk met een aantal fondsen opgezet wordt: "Dan zouden ze de sector echt helpen!"), stroomlijn de nu gevolgde aanvraagprocedure en breng balans aan tussen persoonlijk contact en gestandaardiseerde processen;
- Maak financiële ruimte voor de groep eerste aanvragers (inclusief de 'grassroots' en 'grootstedelijke' scene) én ontwikkel een visie op hoe zij binnen VSBfonds kunnen doorgroeien (ondersteuning van nieuwe initiatieven tot en met de top van de betreffende scenes).
- Ontwikkel een breed toeleidingsnetwerk en communiceren breed over de mogelijkheden binnen VSBfonds;
- Blijf werken aan wederkerigheid tussen wat VSBfonds nodig heeft/kan leren van aanvragers en wat aanvragers nodig hebben/kunnen leren van VSBfonds.